

PASTORAL STUDENATA

Primljeno:
30. 9. 2009.

Prethodno
pripćenje¹

ENRICO DAL COVOLO

Università Pontificia Salesiana
Piazza Ateneo Salesiano, 1
00139 Roma, Italija

UDK
257-057.875

Sažetak

Autor razmišlja o mogućnostima i zadacima pastoralna studenata u današnjoj Europi. Pri tome se oslanja na govor Benedikta XVI. i na propovijed kardinala Bertonea tijekom prvoga Europskog susreta sveučilištaraca u srpnju 2009. u Vatikanu. Sveti Benedikt i Kristova ljubav istinski su putokazi koji će pomoći i studentima koji danas žele biti novi učenici iz Emausa. Čovjek, koji je stvoren na sliku Božju, po uzoru na Isusa Krista rassetoga, pozvan je na sebedarje do smrti na križu. Današnjim studentima valja ukazati na ispravnu ljestvicu vrednota, pri čemu polazište treba biti Božja ljubav. Organski projekt sveučilišnog pastoralna u Europi uključuje: traženje, susret s Isusom Kristom i novi život. Formativni put u pastoralu studenata stoga treba voditi susretu s uskrslim Gospodinom. Osobni susret s Kristom valja njegovati i podržavati u riječi i u sakramentima, a vrhunac mu je sudjelovanje u euharistijskom slavlju.

Ključne riječi: *pastoral studenata, ispravna ljestvica vrednota, osobni susret s Kristom*

Pastoralno značenje govora Svetog Oca Benedikta XVI. sudionicima prvoga Europskog susreta studenata (Vatikan, 11. srpnja 2009), što ga je organizirala Komisija za katehezu, školu i sveučilište Vijeća europskih biskupskih konferencija.

1. UVODNA NAPOMENA

Sveti Otac započinje svoj *govor*² istaknuvši providonosnu podudarnost blagdana Sv. Benedikta (11. srpnja) s Europskim susretom sveučilištaraca (Rim, 9-12. srpnja 2009). Sukladno tome, papa upućuje poziv studentima »da nastave na putu izgradnje kulture, za koji je Benedikt shvatio da

je nužan za ljudsko i kršćansko sazrijevanje europskih naroda«. To je naime ono što Crkva danas očekuje od kršćana koji žele

¹ Uvodno predavanje na redovitom jesenskom susretu nacionalnih delegata za pastoral studenata europskih biskupskih konferencija, koji je na temu »Uloga laika u sveučilišnom pastoralu« održan od 27. do 29. rujna 2009. u Portu (Portugal).

² Usp. Discorso del Santo Padre Benedetto XVI ai partecipanti al Primo incontro europeo degli studenti universitari, promosso dalla Commissione catechesi-scuola-università del Consiglio delle Conferenze Episcopali Europee (CCEE), Aula della Benedizione, Sabato, 11 luglio 2009: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2009/july/documents/hf_ben-xvi_spe_20090711_univ-ccee_it.html

živjeti na europskim sveučilištima kao »novi učenici iz Emausa«.

Državni tajnik Svete Stolice, kard. Tarcisio Bertone, u *propovijedi*³ na euharistiji istoga dana, izravno je podsjetio na slavno geslo benediktinskih *Pravila*: »*Nihil amoris Christi praeponere* (Ništa ne pretpostaviti Kristovoj ljubavi)« (4,21), riječi koje među ostalim predstavljaju misao vodilju pontifikata Benedikta XVI.

Razmislimo li pažljivije, shvatit ćemo kako benediktinski citat predstavlja nužnu pretpostavku za svako daljnje »pastoralno tumačenje« papina *govora*. Sveti Benedikt se pozivao na Kristovu ljubav, odnosno, prema učiteljstvu Svetoga Oca, na onu ljubav koja predstavlja sam Božji život. To je ljubav koja je nerazdvojivo *eros* i *agape*, jer – kao što je papa protumačio u svojoj prvoj enciklici – »*eros* i *agape* – uzlazna ljubav i silazna ljubav – nikada se ne mogu potpuno odijeliti jedno od drugoga. Što više obje, u svojim različitim aspektima, nalaze prikladno jedinstvo u jednoj stvarnosti ljubavi, to se općenito više ostvaruje prava narav ljubavi«⁴. Stoga u Bogu samome žive zajedno *eros* i *agape*: Božji *eros* očituje se kao neiscrpno Sinovo traženje na križu, u otajstvenom »okretanju Boga protiv samoga sebe«⁵ i zaključuje se u onoj silaznoj ljubavi (*agape*), na koju je pozvano sveukupno čovječanstvo.

Antropološka i pastoralna »posljedica« tog nauka je očita. Nijedna osoba – stvorena, prema biblijskoj objavi, »na sliku i priliku« Božju – nikad se neće moći ostvariti niti biti sretna na nekom drugom putu koji nije »izgubiti se da bi se pronašla«, darivanje samoga sebe sve do sablazni na križu. Svaki drugi put sreće prije se ili kasnije pokaže ispraznim i varljivim.

Sveučilišni pastoral nikad se ne smije umoriti od toga da onima kojima je namijenjen snažno i sve upornije ukazuje na

ispravnu ljestvicu vrednota, nasuprot »svremenoj kulturi koja pokušava preinačiti čovjekova istinska iščekivanja«, kao što je istaknuo kard. Bertone u svojoj *propovijedi*. Riječ je o ljestvici vrednota koja polazi od jedinstvene, apsolutne vrednote, a to je Božja ljubav, koja se objavljuje u Kristu raspetome i, upravo zbog toga, uskrslome.

U svjetlu toga valja shvatiti jasnu papinu želju da sveučilišni pastoral kroči »daljnjim putevima... u smjeru još skladnijih projekata koji će promicati uključivanje i zajedništvo različitih iskustava koja već postoje u brojnim zemljama«.

2. STVARANJE SKLADNOG PROJEKTA SVEUČILIŠNOG PASTORALA U EUROPI

Kao što je poznato, »različita iskustva« sveučilišnog pastoralala »koja već postoje« u Europi ukratko se i djelotvorno izražavaju u *geslu* koje je bilo misao vodilja europskog susreta u mjesecu srpnju: *Novi učenici iz Emausa. Biti kršćani na sveučilištu*. Tu se uočavaju tri temeljne etape projekta europskoga sveučilišnog pastoralala – *traženje, susret s Isusom Kristom, novi život*, o kojima smo već opširno raspravljali na našem susretu u Uppsali. Ovdje upućujem na tekst mog predavanja održanog u travnju, kako se ne bih ponavljao.

Postavlja se, međutim, pitanje *kako se uobličuju te tri etape pastoralnog projekta*,

³ Usp. *Omelia del card. Tarcisio Bertone, segretario di Stato del Santo Padre*, Basilica di San Pietro, Sabato, 11 luglio 2009: http://www.vatican.va/roman_curia/secretariat_state/card-bertone/2009/documents/rc_seg-st_20090711_inc-studenti_it.html

⁴ BENEDIKT XVI, *Deus caritas est. Bog je ljubav. Enciklika biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim osobama i svim vjernicima laicima o kršćanskoj ljubavi*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, ²2006, br. 7.

⁵ *Isto*, br. 12.

u svjetlu pokazatelja koji proizlaze iz papi-nog govora i propovijedi kard. Bertonea 11. srpnja.

2.1. Traženje

Za prvu etapu, *traženje*, presudne su sljedeće riječi iz govora Benedikta XVI: »Specifičan poziv sveučilišta je rad na razvoju spoznaje.« »Novoj kulturalnoj sintezi, koja se u ovo vrijeme razrađuje u Europi i globaliziranom svijetu, potreban je doprinos intelektualaca koji su sposobni u akademskim dvoranama iznova potaknuti govor o Bogu ili, bolje rečeno, učiniti da se ponovno rodi čovjekova želja da traži Boga – *quaerere Deum*, o čemu sam govorio u drugom prigodama.«

Papa pritom posebno misli na svoj govor predstavnicima svijeta kulture u *Collège des Bernardins* u Parizu 12. rujna 2008⁶, u kojemu je – osvrnuvši se među ostalim na još uvijek valjanu monografiju Jeana Leclercqa *Težnja za Bogom i ljubav prema riječi*⁷ – iznio rekonstrukciju tzv. »racionalne« skolastičke i »kontemplativne« monastičke teologije. Tako će, obnovljena u svom dostojanstvu i u svojoj ulozi, teologija moći biti ponudena u sveučilišnim kapelanijama i u radionicama vjere i kulture kao »mjesto« interdisciplinarnе humanističke sinteze.

»Sveučilištarac« – čitamo dalje u propovijedi kardinala Bertonea, koji ovdje na neki način unaprijed iznosi drugu etapu pastoralnog projekta, tj. *susret s Isusom Kristom* – »je po zvanju čovjek koji ne zatvara svoja obzorja i nije zadovoljan rezultatom istraživanja, nego želi ući u srž stvarnosti, koja je pred njim uvijek misterij koji valja otkrivati i proučavati. Bijeg od stvarnosti je najveća opasnost za suvremenog čovjeka, a sveučilišni život osjeća duboke posljedice toga bijega, kad se želi svesti na čisto funkcionalnu dimenziju... Suvremenoj je kul-

turi potreban realizam, a taj put može ponuditi jedino kršćanstvo.«

Tako, pred tim energičnim pozivom na *realizam vjere* – koji se zamjećuje u sveukupnom naučavanju Benedikta XVI – više nema prostora za neki pretpostavljeni antagonizam između sveučilišnog istraživanja i traženja Boga: »Tamo gdje je čovjek koji traži«, naglašava dalje Bertone, »tamo je Gospodin, koji ga prati i potpomaže.«

2.2. Susret s Isusom Kristom

Tako smo došli do druge etape pastoralnog projekta, a to je *susret s Isusom*.

Učenici iz Emausa ne susreću niz apstraktnih riječi i naučavanja. Poslužimo li se specifičnim izričajem Huga od Sv. Viktora (+1141), možemo reći da oni, susrećući uskrslog Gospodina, iskustveno doživljavaju da »cijelo božansko Pismo predstavlja jedinstvenu Knjigu, a ta jedinstvena Knjiga je Krist, jer čitavo Pismo govori o Kristu i u njemu nalazi svoje ispunjenje«.

Upravo stoga papa Benedikt XVI poziva vjernike da odlučno nadiđu svaki oblik *biblicizma*, kako bi pristali uz *realizam vjere*⁸. Doista, preobražavajući susret se događa sa stvarnom osobom, a to je Učitelj iz Nazareta – nerazdvojno Isus povijesti i Krist vjere, te se nastavlja po Riječi i sakramentalnim znakovima.

Valja još jednom naglasiti: kako bi se ostvario taj »novi humanizam«, kojemu

⁶ Usp. *Govor pape Benedikta XVI. svijetu kulture. Pariz, 12. rujna 2008*: http://www.ffdi.hr/index.php?subaction=showfull&cid=1221979546&archive=&start_from=&ucut=2&

⁷ Usp. J. LECLERCQ, *L'amour des lettres et le désir de Dieu. Initiation aux auteurs monastiques du Moyen Age*, Ed. du Cerf, Paris, 1957.

⁸ Oni koji žele bolje proučiti ovu temu, mogu pročitati nedavno objavljeno djelo: L. LEUZZI, *La Parola nelle parole. Dal biblicismo al realismo della fede. I Discorsi di Benedetto XVI al Sinodo di Vescovi*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2009, posebice str. 40-67.

sveučilišni pastoral treba težiti svim svojim silama, kao svomu cilju, nužno je obnoviti istinsku hijerarhiju vrednota, sukladno istinskom i stvarnom susretu s jedinom Riječju spasenja, koja se krije i koja se objavljuje u riječima. Jedino ćemo tako biti u središtu Riječi. Jedino ćemo se tako spasiti.⁹

Odatle proizlazi uputa koja u potpunosti vrijedi za svaki pastoralni projekt: osobe valja povesti Kristu, nikada se ne želeći staviti na mjesto toga susreta. Odlučujući je susret s njime. Papa naglašava kako je riječ o pripravi i olakšavanju toga susreta s uskrslim Gospodinom »u konkretnom crkvenom iskustvu, posebice u euharistijskom slavlju«: jedino se tako – zahvaljujući tom susretu – naš život preoblikuje, »kako bismo postali... jedno tijelo i jedan duh u Kristu«.

Uz Riječ i Kruh, kardinal Bertone smješta i znak vode, krštenje. U vezi s time navodi encikliku *Spe salvi*, gdje se pozivaju vjernici da se vrate krsnomu zdencu. Kršćanstvo naime, tumači Bertone, »dariva život koji ne prestaje, uvijek je postojan te je, premda u spletu vremena i prostora, uvod u život bez kraja«.

2.3. *Novi život*

Riječ je, naime, o *novom životu*. »Darovan u krštenju«, nastavlja Bertone, »uključuje se u život Uskrsloga..., što predstavlja najviši i najpuniji oblik čovjekove povijesnosti. To je život vječni.«

Iz susreta s Isusom Kristom, tumači sa svoje strane papa, »proizlazi ona 'novost srca' koja je sposobna dati novo usmjerenje životnom postojanju; jedino se tako postaje kvasac društva ožvirljenoga evanđeoskom ljubavlju«.

Ali kako se očituje ta »novost srca« – odnosno, još jedanput, *novi život* – u iskustvu vjere sveučilištaraca?

Očituje se, potvrđuje nadalje Benedikt XVI, u *misijskom zalaganju svjedočenja* »osobnog susreta koji ste doživjeli s Isusom Kristom, Istine koja osvjetljuje hod svakog čovjeka«.

Ovdje papa nagovještava drugu »ideju vodilju« svoga učiteljstva: razum, da bi bio *istinit* – tj. autentičan *logos* – ne može se povući u samoga sebe. Treba se otvoriti, proširiti se u smjeru vjere i ljubavi (*agape, caritas*): jedino tako može poći (*dia*) putem Istine. Taj neumorni *dia-logos* između razuma i ljubavi zapravo je put Istine.¹⁰ Kršćanski sveučilištarci pozvani su biti svjedoci i posebno vrijedni sugovornici upravo toga *dia-logosa*. Tako će svjedočenje njihovoga života, obnovljeno susretom s Isusom Kristom, moći voditi europsku kulturu prema »novoj humanističkoj sintezi«. »Riječ je o tome«, piše papa u svojoj posljednjoj enciklici, »da se obzor razuma proširi te on postane sposoban spoznati i usmjeravati ove nove i veličanstvene sile, i trajno ih nadahnjivati težnjom za ostvarenjem 'civilizacije ljubavi', sjeme koje je Bog posijao u svaki narod i u svaku kulturu.«¹¹

3. ZAKLJUČAK: DALJNJE PERSPEKTIVE PASTORALNOGA ZALAGANJA

»Kad je riječ o budućnosti prisustva Crkve na sveučilištu«, primjećuje napokon kard. Bertone, »nije posrijedi samo organiziranje djelotvornih i dobro ustrojenih *pastoralnih projekata*, nego predlaganje

⁹ Usp. zaključak Meditacije Sv. Oca Benedikta XVI. na Općem zasjedanju 6. listopada 2008, za vrijeme Sinode biskupa.

¹⁰ Usp. BENEDIKT XVI, *Caritas in Veritate. Ljubav u istini. Enciklika o cjelovitome ljudskom razvoju u ljubavi i istini upućena biskupima, prezbiterima, đakonima, posvećenim osobama, vjernicima laicima i svim ljudima dobre volje*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2009, br. 3-4.

¹¹ *Isto*, br. 33.

(*specifičnih*) *formativnih puteva*, koji će mladima pomoći da u sveučilišnom kontekstu žive stvaran i povijesni susret s uskrslim Gospodinom.«

Čini mi se da je upravo to aktualna situacija sveučilišnog pastorala u Europi. Pravci pastoralnog projekta razrađeni su i raspravljani¹² tijekom »korisnog puta koji je započeo prije nekoliko godina«, zbog čega je i papa izrazio svoje zadovoljstvo i čestitke. Sada je riječ o tome da ih se sve više pretvara u specifične *puteve* s jasno zacrtanim ciljem koji će – u konkretnosti lokalnih, često neponovljivih situacija, barem u nekim vidovima – stvarno biti u stanju formirati europske katoličke sveučilištarce kao »nove učenike iz Emausa«.

Na kraju valja podsjetiti na činjenicu da nijedan *pastoralni projekt* i nijedan *for-*

mativni put nikada neće moći zamijeniti slobodnu odgovornost osobnog susreta s Isusom Kristom u riječi i u sakramentima. Štoviše, svaki *pastoralni projekt*, kao i svaki *formativni put*, morat će pripremiti i djelotvorno promicati taj milosni susret.

Kao što smo vidjeli, i papin *govor* i *propovijed* kardinala Bertonea, naglašavaju posebno važan put kojim treba ići. Taj put je »konkretno crkveno iskustvo« te, napose, »euharistijsko slavlje«.

Tako će i »novi učenici iz Emausa« moći prepoznati uskrsloga Gospodina »kod lomljenja kruha«.

¹² Usp. *La pastorale universitaria in Europa*, Edizioni San Paolo, Milano, 2003.